

APEK

**Agencija za pošto in elektronske
komunikacije Republike Slovenije**

Stegne 7, p. p. 418

1001 Ljubljana

telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01

e-naslov: info.box@apek.si, http://www.apek.si

davčna št.: 10482369

Številka: 300-75/2005/9

Datum: 29.7.2005

Sklic:

Datum:

Osnutek ukrepa v skladu s 95. členom ZEKom

Na podlagi 22., 24., 26., 27. in 117. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 43/04 in 86/04), določb Splošnega akta o določitvi upoštevnihi trgov (Uradni list RS, št. 77/04) ter ob uporabi določb Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 22/05 – UPB1) v zvezi z analizo upoštevnihi trga Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg), Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije po uradni dolžnosti izdaja družbi Mobitel d.d., Vilharjeva 23, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Anton Majzelj, naslednjo

ODLOČBO

1. Družba Mobitel d.d., Vilharjeva 23, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Anton Majzelj, je na upoštevnihi trgu Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg) operater s pomembno tržiho močjo.
2. Družbi Mobitel d.d., Vilharjeva 23, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Anton Majzelj, se naloži obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, v okviru katere:
  - ugoti vsem razumnim zahtevam za dostop do svojega javnega mobilnega telefonskega omrežja (1. točka drugega odstavka 26. člena ZEKom),
  - zagotovi storitev posredovanja klicev iz svojega omrežja na grosistični osnovi zaradi preprodaje teh storitev na maloprodajnem trgu (4. točka drugega odstavka 26. člena ZEKom),
  - zagotovi odprt operaterski dostop do tehničnih vmesnikov, protokolov ali drugih pomembnih tehnologij, ki so nujno potrebni za dostop do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanje klicev iz tega omrežja (5. točka drugega odstavka 26. člena ZEKom),
  - se v dobri veri pogaja z operaterji, ki zahtevajo dostop do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanje klicev iz tega omrežja (2. točka drugega odstavka 26. člena ZEKom),
  - ne zavrne že odobrenega dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja (3. točka drugega odstavka 26. člena ZEKom).

3. Družbi Mobitel d.d., Vilharjeva 23, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Anton Majzelj, se naloži obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja, v okviru katere:
    - zagotavlja enakovredne pogoje dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanja klicev iz tega omrežja v enakovrednih okoliščinah za druge operaterje, ki zagotavljajo enakovredne storitve (1.točka drugega odstavka 24. člena ZEKom) ter
    - zagotavlja drugim operaterjem enako kakovostne storitve in informacije v zvezi z dostopom do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanja klicev iz tega omrežja pod enakimi pogoji kot za svoje storitve (2.točka drugega odstavka 24. člena ZEKom).
  4. Družbi Mobitel d.d., Vilharjeva 23, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Anton Majzelj, se v okviru obveznosti cenovnega nadzora (27. člen ZEKom) naloži, da v 30 dneh od dokončnosti odločbe oblikuje razumne cene za dostop do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanja klicev iz tega omrežja. Do 15.10.2005 Agenciji za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije predloži utemeljitev razumnosti cen, tudi z vidika potenciala za možnost vstopa operaterjev kot uporabnikov storitve dostopa in posredovanja klicev, ter predloži podrobno kalkulacijo takšnih razumnih cen, na osnovi katere bo utemeljeval ustrezno razliko med maloprodajnimi in grosističnimi cenami, v skladu z obrazložitvijo.
5. V tem upravnem postopku niso nastali stroški postopka.

Obrazložitev:

V skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 43/04 in 86/04; v nadaljnjem besedilu: ZEKom) mora Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: agencija) v sodelovanju z organom, pristojnim za varstvo konkurence, v rednih časovnih intervalih analizirati trge iz Splošnega akta o določitvi upoštevnihi trgov (Uradni list RS, št. 77/04). Agencija je na podlagi navedenega člena po uradni dolžnosti opravila analizo upoštevnega trga »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)«. Primarni cilj analize trga je, da se ugotovi ali na posameznem trgu obstaja učinkovita konkurenca oz. ali ima operater (lahko tudi dva ali več operaterjev skupaj) na posameznem upoštevnihi trgu pomembno tržno moč. Glede na izsledke analize se naložijo, spremenijo, ohranijo ali razveljavijo obveznosti iz 23. do 30. člena ZEKom.

Novi regulativni okvir na področju elektronskih komunikacij v Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu: EU) kot tudi ZEKom predvidevata tristopenjski proces v postopku določitve operaterja s pomembno tržno močjo in naložitve obveznosti z namenom odpravljanja motenj na ne dovolj konkurenčnem trgu.

Prvi korak vsebuje določitev upoštevnihi trgov na področju elektronskih komunikacij v skladu z 20. členom ZEKom. Agencija je s tem namenom sprejela Splošni akt o določitvi upoštevnihi trgov, ki je stopil v veljavo dne 17.7.2004.

V drugem koraku agencija v sodelovanju z Uradom za varstvo konkurence opravi analizo upoštevnega trga v kateri ugotavlja ali na trgu obstaja učinkovita konkurenca.

V primeru, da na trgu ni učinkovite konkurence, agencija v tretjem koraku v upravnem postopku določi operaterja s pomembno tržno močjo in mu hkrati naloži vsaj eno izmed možnih obveznosti z namenom reševanja dejanskih ali potencialnih motenj na trgu.

A. Potek postopka

Agencija je z dopisi od št. 300-75/2004/1 do št. 300-75/2004/113 z dne 16.7.2004 pozvala vse fizične in pravne osebe, ki zagotavljajo elektronska komunikacijska omrežja oz. izvajajo elektronske komunikacijske storitve ter so vpisani v uradno evidenco agencije, da izpolnijo vprašalnike, na podlagi katerih bo agencija izvedla tržne analize na vseh 18 upoštevni trgih. Rok za dostavo podatkov je bil 24.9.2004. Agencija je vse potrebne podatke za upoštevni trg »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« zbrala do 12.01.2005, ko je lahko začela s postopkom tržne analize na navedenem upoštevni trgu. Z izpolnjenimi vprašalniki je agencija pridobila podatke za zahtevano obdobje od 1.1.2002 do 30.6.2004.

V uradni evidenci agencije so bili do 30.06.2004 vpisani štirje ponudniki javnih mobilnih telefonskih storitev, ki so agencijo obvestili, da zagotavljajo govorne storitve in prenos podatkov v javnih mobilnih telefonskih omrežjih in sicer:

- družba Mobitel d.d., Vilharjeva c. 23, Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: Mobitel), z lastnim mobilnim telefonskim omrežjem za dostop do javnih mobilnih telefonskih storitev in posredovanje klicev iz tega omrežja, ki je vpisana v uradno evidenco agencije pod številko 330-59/2004-5;

- družba Si.mobil d.d., Šmartinska c. 134b, Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: Si.mobil), z lastnim mobilnim telefonskim omrežjem za dostop do javnih mobilnih telefonskih storitev in posredovanje klicev iz tega omrežja, ki je vpisana v uradno evidenco agencije pod številko 330-115/2004-5;

- družba Western Wireless International d.o.o., Brnčičeva c. 49, Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: WWI), z lastnim mobilnim telefonskim omrežjem za dostop do javnih mobilnih telefonskih storitev in posredovanje klicev iz tega omrežja, ki je vpisana v uradno evidenco agencije pod številko 330-138/2004-2. Družba WWI uporablja tudi storitev nacionalnega sledenja v omrežju družbe Mobitel;

- družba Debitel d.d., Železna c. 18, Ljubljana (v nadaljevanju: Debitel), ponudnik storitev za prenos govora in podatkov v javnih mobilnih telefonskih omrežjih, ki nima lastnega javnega mobilnega telefonskega omrežja, temveč svoje storitve ponuja preko omrežja družbe Mobitel. Družba Debitel je vpisana v uradno evidenco agencije pod številko 330-112/2004-3.

Agencija je na podlagi posredovanih vprašalnikov in nadaljnjih pozivov:

- s strani družbe Mobitel prejela sledeče dokumente: 300-75/2004/120, 300-75/2004/155, 300-75/2004/187, 300-75/2004/195, 300-75/2004/204, 300-75/2004/206, 300-75/2004/285, 300-75/2004/317, 300-156/2004/67, 300-156/2004/71 (v času od 16.07.2004 do 23.12.2004).
- s strani družbe Si.mobil prejela sledeče dokumente: 300-75/2004/117, 300-75/2004/160, 300-75/2004/188, 300-75/2004/194, 300-75/2004/196, 300-75/2004/205, 300-75/2004/290, 300-75/2004/309, 300-156/2004/75 (v času od 16.07.2004 do 12.01.2005).
- s strani družbe WWI prejela sledeče dokumente: 300-75/2004/151, 300-75/2004/154, 300-75/2004/189, 300-75/2004/190, 300-75/2004/201, 300-75/2004/203, 300-

75/2004/289, 300-75/2004/308, 300-156/2004/76, 300-156/2004/79 (v času od 16.07.2004 do 10.01.2005).

- s strani družbe Debitel prejela sledeče dokumente: 300-75/2004/124, 300-75/2004/127, 300-75/2004/147, 300-75/2004/156, 300-75/2004/284, 300-75/2004/313, 300-156/2004/80 (v času od 16.07.2004 do 02.12.2004).

Po prejemu vseh potrebnih podatkov, ki jih je agencija pridobila na podlagi sestavljenih vprašalnikov in po pregledu uradne evidence agencije, je agencija pričela s postopkom analize na upoštevnom trgu »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« v skladu z 21. členom ZEKom.

V tržnih analizah agencija podrobneje opredeli obravnavani upoštevni trg, ugotavlja stanje na tem upoštevnom trgu, ter morebitni obstoj pomembne tržne moči določenega operaterja. V primeru, da agencija ugotovi, da iz ekonomskega vidika obstaja operater s pomembno tržno močjo, takšna tržna analiza vključuje tudi obveznosti, ki bi bile primerne, da se jih naloži operaterju s pomembno tržno močjo z namenom odpravljanja motenj na trgu oz. izboljšanja razmer na trgu (vzpostavitev učinkovite konkurence).

Agencija je v skladu s 124. členom ZEKom pri izvajanju analize upoštevnega trga in določitvi pomembne tržne moči sodelovala z Uradom RS za varstvo konkurence.

Z dopisom št. 300-75/2005/3 z dne 15.4.2005 je agencija po uradni dolžnosti začela upravni postopek zoper družbo Mobitel v zvezi z opravljeno analizo upoštevnega trga Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij. Na podlagi prvega odstavka 138. člena v povezavi s 145. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 22/05 - UPB) je agencija z navedenim dopisom družbi Mobitel poslala poziv na izjasnitev o ekonomski analizi, ki jo je agencija opravila o stanju na navedenem upoštevnom trgu. Družba Mobitel se je z dopisom št. 300-75/2005/4 z dne 28.4.2005 opredelila glede opravljene ekonomske analize s strani agencije in podala pripombe k posameznim poglavjem. Družba Mobitel meni, da vsebina analize upoštevnega trga presega svoj zakonsko določeni namen in da podaja le splošne teoretične navedbe o določanju oziroma analiziranju razmer na trgu, ne pa konkretne ekonomske analize. Glede opredelitve upoštevnega trga, se družba Mobitel sicer strinja, da zgolj navedba upoštevnega trga ne zadostuje za njihovo pravilno opredelitev, vendar pa meni, da je odločitev agencije, da te trge definira v analizi upoštevnega trga nezakonita. V nadaljevanju družba Mobitel navaja, da analiza trga, kot izhaja iz zakona, ni primarno usmerjena v določitev operaterjev s pomembno tržno močjo, kot to izhaja iz ugotovitev v analizi upoštevnega trga, ampak je njen namen predvsem stalno spremljanje stanja konkurence na teh trgih ter spremljanje razvoja trga. Zaradi navedenega družba Mobitel ne komentira delov analize upoštevnega trga, ki se nanaša na ugotovitev, da je družba Mobitel na tem trgu operater s pomembno tržno močjo, ter na določitev možnih ukrepov agencije. Družba Mobitel trdi, da analiza upoštevnega trga temelji na napačni opredelitvi upoštevnega trga, saj opredeljuje upoštevni storitveni trg kot trg, kjer mobilni operater s svojim omrežjem nudi dostop ali posredovanje govornih klicev drugim operaterjem in svojim lastnim končnim uporabnikom. Prav tako družba Mobitel meni, da je zaporedje aktivnosti v zvezi z definicijo relevantnih trgov neustrezno, saj bi morala agencija trg 15 definirati preden je pričela z zbiranjem relevantnih podatkov. Določitev trga je po mnenju družbe Mobitel napačna tudi v procesnem smislu, saj bi morala agencija, skladno s komunitarno ureditvijo in ureditvijo po ZEKom, ob opredelitvi trga, ki se razlikuje od opredelitve v Priporočilu o določitvi upoštevnega trga, ravnati skladno s 4. odstavkom 209. člena ZEKom. V nadaljevanju družba Mobitel podaja pripombe tudi na posamezne točke analize upoštevnega trga. Po mnenju družbe Mobitel analiza podatkov upoštevnega trga v obdobju, ki se ga z analizo zajema, ne odraža dejanskega stanja na obravnavanem trgu, saj je v času od zadnjega obdobja zbiranja podatkov prišlo do bistvenih sprememb na obravnavanem trgu. Kot primer družba Mobitel navaja pogodbo za zaključevanje in

posredovanje mednarodnega prometa z alternativnim operaterjem, ki jo je sklenila po izteku obdobja zajetja podatkov, in ki je po njeni oceni omogočila konkurenčnost na trgu vzpostavitve mednarodnih klicev. Družba Mobitel prav tako ugotavlja nepravilnosti v zvezi s postopkom analize upoštevne trga in glede navedb agencije o situaciji na mobilnem trgu v Sloveniji. V zvezi s točko 5 analize upoštevne trga družba Mobitel meni, da ne predstavlja analize podatkov, na kar navaja njen naslov, ampak poudarja le merila za presojo dejstev. Družba Mobitel v zvezi z razvitostjo grosističnega trga dostopa do javnih mobilnih telefonskih storitev in posredovanja klicev iz teh omrežij navaja, da je odprla svoje omrežje za druge operaterje, ki delujejo na relevantnem trgu, nudi storitve nacionalnega sledenja družbi WWI, grosistično prodajo storitev družbi Debitel, sklenjeni ima dve medomrežni povezavi z operaterji mednarodnega prenosnega omrežja, ter ima sklenjeno pogodbo za medomrežno povezovanje z alternativnim operaterjem za vzpostavljanje klicev v njegovo omrežje, medtem ko drugi največji operater na trgu nima sklenjenih pogodb za nobeno izmed možnih oblik operatorskega dostopa, niti pogodb za posredovanje klicev v omrežja alternativnih operaterjev. V zaključku družba Mobitel podaja mnenje v zvezi z uporabo meril za ugotovitev stanja na upoštevne trgu.

Agencija je proučila pripombe družbe Mobitel, ki jih je posredovala v dopisu z dne 28.4.2005 in v določenih delih dopolnila ekonomsko analizo na upoštevne trgu, ki je bila družbi Mobitel poslana z dopisom št. 300-75/2005/3 z dne 15.4.2005. Iz tega razloga je agencija z dopisom št. 300-75/2005/5 z dne 12.5.2005 družbi Mobitel ponovno poslala poziv na izjasnitev o sedaj dopoljnjeni ekonomski analizi upoštevne trga »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij« (v nadaljevanju: [Analiza trga 15](#)). Družba Mobitel v dopisu št. 300-75/2005/8 z dne 30.5.2005 (odgovor na ponovni poziv agencije) ni želela dodatno odpirati vprašanj in pripomb, vezanih na, po njenem mnenju v določenem delu že korigirano, analizo upoštevne trga. Navkljub dejstvu, da vztraja na upravičenosti vseh posredovanih pripomb, v nadaljevanju izpostavlja zgolj komentar izhodišč za analizo upoštevne trga (točka 4 Analize trga 15) in pripombe na predlagan sklop obveznosti (točka 6 Analize trga 15). V zvezi z izhodišči za analizo upoštevne trga družba Mobitel meni, da utemeljevanje agencije, zakaj pri analizi grosističnega trga vzporedno analizira tudi maloprodajni trg, ni najbolj utemeljeno in to mnenje pojasni z navedbo dveh zaključenih primerov notifikacij, ki sta jih pred Evropsko komisijo izpeljali madžarski in irski regulatorni organ, iz katerih družba Mobitel zaključuje, da je bila analiza maloprodajnega trga izvedena v primerih, kjer storitev dostopa ni nudil oz. realiziral nobeden izmed operaterjev na obravnavanem trgu, kar pa po mnenju družbe Mobitel ni primer stanja na obravnavanem upoštevne trgu v Sloveniji, kjer ima družba Mobitel sklenjeni dve pogodbi za dostop do svojega omrežja. V kolikor pa bi ostale ugotovitve analize v celoti nespremenjene, družba Mobitel ocenjuje, da bi bile glede na obstoječo evropsko prakso morebiti upravičeni samo prvi dve obveznosti (obveznost dopustitve operatorskega dostopa in obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja), tretja obveznost (obveznost cenovnega nadzora) pa le v primeru, da agencija ugotovi – ob rednem spremljanju stanja na relevantnem trgu –, da družba Mobitel prvih dveh obveznosti ne izvaja v skladu z obveznostmi, ki so ji bile naložene.

Agencija se bo do posameznih navedb družbe Mobitel, v kolikor niso postale brezpredmetne z dopoljneno ekonomsko analizo na upoštevne trgu, opredelila v nadaljevanju te obrazložitve in sicer v odsekih, ki obravnavajo sporna vprašanja.

B. Stanje na mobilnem trgu v Sloveniji

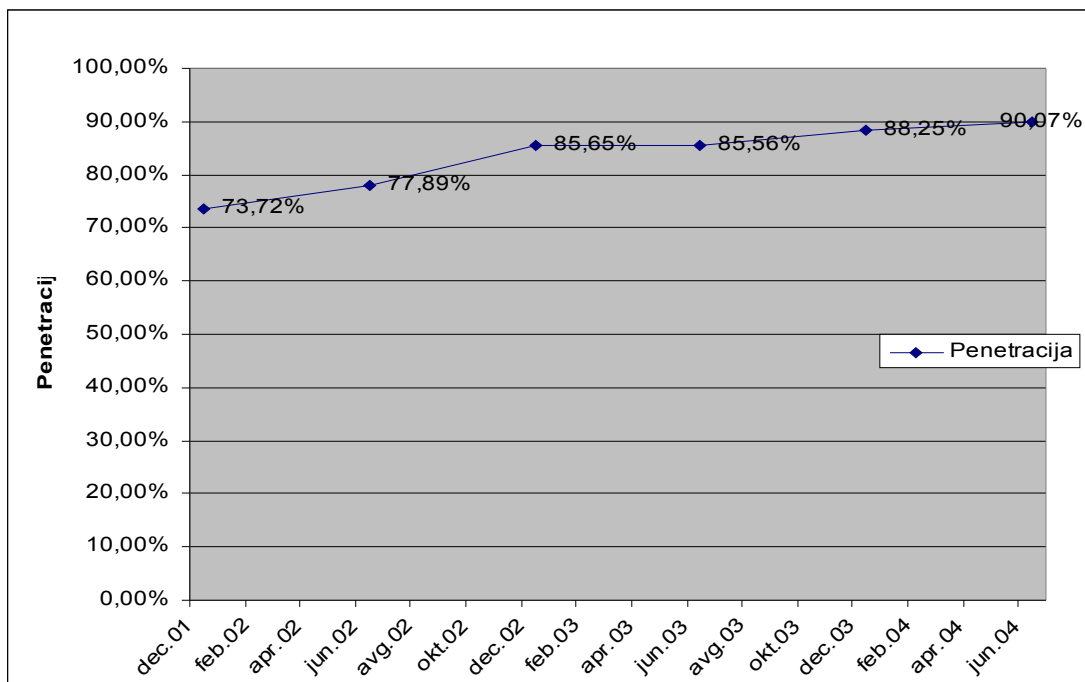
Posamezni operaterji so pričeli delovati na trgu v različnih časovnih obdobjih. Družba Mobitel je na trg javnih mobilnih telefonskih omrežij vstopila kot prva. Leta 1995 ji je Vlada Republike Slovenije podelila dovoljenje za operaterja GSM omrežja. Družba Mobitel nudi govorne in podatkovne (SMS) storitve od julija 1996. Družba Debitel je začela svoje poslovanje kot ponudnik javnih mobilnih telefonskih storitev v novembru 1998. Družba Si.mobil je začela trženje javnih mobilnih telefonskih storitev v marcu 1999. Kot zadnja (v decembru 2001) je pričela s poslovanjem kot operater javnega mobilnega telefonskega omrežja družba WWI, pri čemer je za del nezgrajenega lastnega omrežja najela omrežje družbe Mobitel preko storitve nacionalnega sledenja.

Z vidika proučevanja stanja in dinamike trga je pomembna penetracija končnih uporabnikov javnih mobilnih telefonskih storitev in njeno gibanje. Naraščanje penetracije končnih uporabnikov je bilo največje v obdobju 1998 do 2001, ko se je penetracija končnih uporabnikov povečala za več kot 40% (leta 1998 je bila pod 30% in leta 2001 že višja od 70%). V tem obdobju sta vstopila na trg drugi in tretji operater javnih mobilnih telefonskih storitev in sicer družba Si.mobil v marcu 1999 in družba WWI v decembru 2001. Danes je penetracija končnih uporabnikov na trgu že zelo visoka (okoli 90%), kar kaže na raven blizu zasičenosti. V obdobju, ki ga obravnava analiza trga (od 1.1.2002 do 30.6.2004), je rast števila končnih uporabnikov počasnejša.

Rast penetracije končnih uporabnikov v obdobju od 1.1.2002 do 30.6.2004 prikazuje spodnja tabela in slika 1.

Na dan	Uporabniki GSM skupaj	Prebivalci skupaj	Penetracija
31.12.2001	1.470.085	1.994.026	73,72%
30.6.2002	1.577.059	1.995.718	77,89%
31.12.2002	1.708.742	1.995.033	85,65%
30.6.2003	1.708.418	1.996.773	85,56%
31.12.2003	1.761.892	1.996.433	88,25%
30.6.2004	1.798.636	1.997.004	90,07%

Vir podatkov za prebivalstvo: SURS, spletne strani

Slika 1: Penetracija končnih uporabnikov 2001/1 do 2004/1

Prav tako pomemben pokazatelj o stanju in dinamiki na trgu so tržni deleži operaterjev na podlagi števila končnih uporabnikov v Sloveniji in njihovo gibanje. Na dan 30.06.2002 je bilo v Sloveniji po podatkih družbe Mobitel, Si.mobil, WWI in Debitel registriranih 1.577.059 končnih uporabnikov javnih mobilnih telefonskih omrežij (predplačnikov in naročnikov). Družba Mobitel je takrat imela tržni delež večji od 70 %, operaterja Si.mobil in WWI skupaj pa tržni delež manjši od 25%.

Na dan 30.06.2004 je bilo v Sloveniji po podatkih družbe Mobitel, Si.mobil, WWI in Debitel registriranih že 1.798.636 končnih uporabnikov javnih mobilnih telefonskih omrežij (predplačnikov in naročnikov). Tudi takrat je bil tržni delež družbe Mobitel večji od 70%, operaterja Si.mobil in WWI skupaj pa sta imela tržni delež manjši od 25%. Gibanje tržnih deležev v obdobju od 1.1.2002 do 30.6.2004 je razvidno iz Analize trga 15 (Slika 2 - Gibanje tržnih deležev na področju števila uporabnikov, str. 8).

Prav tako pomemben pokazatelj o stanju na trgu je podatek o sklenjenih sporazumih o souporabi posameznega javnega mobilnega telefonskega omrežja, kar pomeni večjo izkoriščenost le tega. Operaterji, ki nimajo lastnega javnega mobilnega telefonskega omrežja oz. z njim ne pokrivajo celotnega ozemlja Republike Slovenije, so odvisni od drugih operaterjev, ki takšno omrežje imajo. Iz tega razloga so določeni operaterji v preteklosti sklenili pogodbo o souporabi omrežja oz. o nacionalnem sledenju. Ponudnik storitev družba Debitel je leta 1998 podpisala pogodbo o souporabi javnega mobilnega telefonskega omrežja z družbo Mobitel, kot tedaj edinim operaterjem z lastnim javnim mobilnim telefonskim omrežjem. V aprilu 2001 je družba Debitel, na osnovi podpisa dogovora o nerazkrivanju začela razgovore tudi z družbo Si.mobil, vendar se pogajanja niso zaključila s sporazumom o skupnem sodelovanju.

V novembru 2001 je družba WWI z družbo Mobitel podpisala pogodbo o nacionalnem sledenju za tisti del javnega mobilnega telefonskega omrežja, ki ga družba WWI še ni zgradila oz. vzpostavila. Pogodbo je odobril Urad RS za varstvo konkurence. Podpis pogodbe je omogočil, da je družba WWI začela z delovanjem pred zaključkom izgradnje lastnega javnega mobilnega telefonskega omrežja.

V januarju 2002 je družba Debitel z družbo WWI podpisala dogovor o nerazkrivanju, na osnovi katerega je začela pogovore o možnosti skupnega sodelovanja, vendar se družbi kasneje nista dogovorila za skupno sodelovanje.

C. Opredelitev upoštevnega trga

Pri opredelitvi upoštevne trga je potrebno upoštevati določila novega regulativnega okvira na področju elektronskih komunikacij v EU. Na podlagi prvega odstavka člena 15 Direktive 2002/21/ES, Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. marca 2002 o skupnem regulativnem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (UL L 108, z dne 24.4.2002, str. 33; v nadaljnjem besedilu: Okvirna direktiva) je Evropska komisija sprejela Priporočilo z dne 11. februarja 2003 o upoštevne trga produktov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, ki so lahko predmet predhodnega urejanja v skladu z Direktivo 2002/21/ES Evropskega parlamenta in Sveta o skupnem ureditvenem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (UL L 114, z dne 8.5.2003, str. 45; v nadaljnjem besedilu: Priporočilo o upoštevne trga produktov in storitev). V njem je Evropska komisija opredelila trge produktov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, katerih značilnosti lahko utemeljujejo uvedbo regulativnih obveznosti iz posebnih direktiv in so tako lahko predmet predhodne (ex-ante) regulacije.

Pri določitvi t.i. upoštevne trga je Evropska komisija ravnala v skladu z načeli konkurenčnega prava. Agencija je omenjene upoštevne trge produktov in storitev prevzela s sprejetjem Splošnega akta o določitvi upoštevne trga.

Iz Splošnega akta o določitvi upoštevne trga je razvidno, da so upoštevni trgi produktov in storitev zgolj določeni s poimenovanjem posameznega trga, kar pomeni, da je potrebno posamezni upoštevni trg podrobneje opredeliti/definirati v okviru tržne analize oz. posamezne odločbe o določitvi operaterja oz. operaterjev s pomembno tržno močjo, ki se izdaja na podlagi opravljene analize, saj je potrebno opredeliti kateri produkti oz. storitve se na tem trgu nahajajo.

Opredelitev oz. definicijo upoštevne trga produktov in storitev je pri tem potrebno opraviti s pomočjo dveh kriterijev:

– Zamenljivost povpraševanja

Zamenljivost povpraševanja se ugotavlja na podlagi zamenljivosti storitev z vidika uporabnika storitve. Zamenljivost povpraševanja omogoča, da se določi storitev ali nabor storitev, ki so v očeh uporabnika substituti. To so tiste storitve, ki so lahko zamenljive v primeru relativnega zvišanja cen. Pri ugotavljanju obstoja zamenljivosti povpraševanja se mora upoštevati vsako prejšnje obnašanje uporabnikov. Kjer je mogoče, se preveri preteklo gibanje cen potencialnih konkurenčnih storitev. Če pa teh podatkov ni in če je potrebno, se poišče in preveri verjetne reakcije uporabnikov in ponudnikov storitev na relativno povišanje cen storitev, ki so predmet analize.

Možnost uporabnikov, da lahko zamenjajo storitev za drugo storitev zaradi majhnega, vendar pomembnega dviga cen, je lahko ovirana zaradi znatnih stroškov prehoda. Uporabniki, ki so investirali v tehnologijo z namenom prejemanja storitve, morda ne bodo pripravljeni prevzeti dodatnih stroškov, ki so povezani z zamenjavo obravnavane storitve za substitut.

Pogosto se zgodi, da so uporabniki pogodbeno vezani z določenim ponudnikom preko dolgoročnih pogodb ali z visokimi stroški zamenjave terminalske opreme. V primerih, ko je uporabnik soočen z visokimi stroški zamenjave storitve A za storitev B, ti dve storitvi ne smeta biti vključeni v isti upoštevni trg.

Uporabniki na upoštevni trgu »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij« so drugi mobilni operaterji in tisti vertikalno integriran del zadevnega operaterja, ki uporablja storitve dostopa in posredovanja klicev lastnega operaterja (t.i. »self-supply« storitve) zaradi nudenja maloprodajnih storitev končnim uporabnikom.

– Zamenljivost ponudbe

Pri ugotavljanju zamenljivosti ponudbe je potrebno upoštevati, da se podjetje, ki trenutno ne deluje na upoštevni trgu, lahko odloči za vstop na trg v primeru trajnejšega relativnega povišanja cen. V primeru, ko so stroški zamenjave zagotavljanja storitve za obravnavano storitev relativno zanemarljivi, mora biti ta storitev vključena v upoštevni trg. Dejstvo, da ima konkurenčno podjetje v lasti sredstva za zagotavljanje storitev je nerelevantno, če so potrebne znatne dodatne investicije za zagotavljanje te storitve. Prav tako pa je potrebno upoštevati dolgoročno vezavo kapacitet pri zagotavljanju storitev. Samo hipotetična zamenljivost na strani ponudbe za opredelitev trga ne zadostuje

Prav tako je potrebno upoštevati obstoječe zakonske ali druge regulativne ovire, ki lahko preprečijo pravočasen vstop na upoštevni trg in posledično onemogočijo zamenljivost ponudbe.

Zamenljivost ponudbe ne služi samo za definiranje upoštevnega trga, ampak tudi za določanje udeležencev na upoštevni trgu.

Ta dva kriterija omogočata, da se upoštevajo specifične nacionalne okoliščine pri oblikovanju posameznega upoštevnega trga produktov oz. storitev.

Agencija pri analizi zamenljivosti povpraševanja in ponudbe izhaja iz dejstva, da obravnavani upoštevni trg vsebuje storitve dostopa in posredovanja klicev kot medoperatersko ponudbo, to je kot izvajanje teh storitev zase (t.i. »self-supply« storitve) in kot ponudbo drugim operaterjem.

Z opredelitvijo upoštevnega geografskega trga pa se določi območje, na katerem so pogoji konkurence dovolj enotni in ki ga je moč razlikovati od sosednjih območij, ker so pogoji konkurence na teh območjih znatno drugačni. Splošni akt o določitvi upoštevnega trga določa za obravnavani upoštevni trg, da je geografski trg celotno ozemlje Republike Slovenije.

Ugotavljanje zamenljivosti povpraševanja in ponudbe na upoštevni trgu

Agencija je na upoštevni trgu analizirala storitve dostopa in posredovanja klicev kot skupni upoštevni trg, saj uporabniki naročijo storitev dostopa in posredovanja klicev skupaj. Zato gre v tem primeru za komplementarni storitvi v ekonomskem smislu.

Medoperaterski trg »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij« vključuje elemente, ki so potrebni, da se storitve na trgu zagotovijo drugim operaterjem, pa tudi samemu sebi (»self supply«) kot lastne storitve.

Lastne storitve dostopa in posredovanja klicev so storitve, ki jih grosistično (na nivoju infrastrukture) zadevni operater javnega mobilnega telefonskega omrežja (v nadaljevanju: hipotetični monopolist) nudi oz. »proda« samemu sebi oz. tistemu svojemu vertikalno integriranemu delu, ki deluje v svojstvu nudenja storitev na maloprodajnem trgu.

Tudi če ne bi obstajali drugi operaterji, ki bi na medoperaterskem trgu uporabljali storitve dostopa do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev zadevnega operaterja, je mogoče definirati hipotetičen trg na osnovi zagotavljanja storitev dostopa in posredovanja klicev zadevnega operaterja samemu sebi. Takšno stališče izhaja tudi iz Komentarijev Evropske komisije o notifikacijah navedenega upoštevnega trga posameznih nacionalnih regulatornih organov. Tako je npr. Evropska komisija v Komentariju madžarskemu regulatornemu organu (NHH) z dne 1.10.2004, izrazila stališče, da odsotnost sklenjenih medoperaterskih pogodb na grosističnem trgu »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij« zgolj kaže na to, da se vsa ponudba na zadevnem grosističnem trgu izstavlja interno preko vertikalne integracije operaterjev mobilnih omrežij. V takem primeru se, po mnenju Evropske komisije, struktura ponudbe na grosističnem nivoju (tržni deleži operaterjev, ki so dejavni na zadevnem trgu) izvede iz ponudbe na maloprodajnem trgu, relevantni grosistični trg dostopa in posredovanja klicev pa se mora analizirati na osnovi konkurenčnih pogojev na maloprodajnem trgu.

Pri proučevanju upoštevnega trga je tako potrebno analizirati grosistični trg dostopa in posredovanja klicev (vključno z zagotavljanjem storitev samemu sebi) z upoštevanjem njegove povezanosti z maloprodajnim trgom končnih uporabnikov javnih mobilnih telefonskih storitev. Na upoštevni trg se analizirajo storitve vzpostavljanja oz. posredovanja klicev v lastnem omrežju, v druga fiksna omrežja, v druga mobilna omrežja ter v mednarodna omrežja.

Z namenom definiranja upoštevnega trga je potrebno ugotoviti ali obstaja zamenljivost na strani ponudbe in povpraševanja. Pri zamenljivosti ponudbe ugotavljamo ali v primeru relativnega povišanja cen na upoštevni trg vstopi podjetje, ki trenutno ni navzoče. S stališča zamenljivosti ponudbe je potrebno oceniti ovire za vstop na upoštevni trg.

Agencija ugotavlja, da za obravnavani upoštevni trg obstajajo visoke ovire za vstop, saj operaterji brez dodeljenega frekvenčnega spektra lahko vstopijo na trg le:

- na podlagi dodelitve frekvenčnega spektra,
- zakupa uporabe frekvenčnega spektra od operaterja,
- z nakupom obstoječega operaterja z lastnim frekvenčnim spektrom.

Zaradi dejstva, da je vstop na ta trg povezan z velikimi finančnimi vlaganji in dodelitvami frekvenčnega spektra agencija ocenjuje, da je zamenljivost ponudbe težko izvedljiva, saj obstajajo zanje velike ovire.

Operaterji brez lastnega frekvenčnega spektra lahko dostopijo do končnih uporabnikov le preko nacionalnega sledenja ali preko indirektnega dostopa (kot mobilni virtualni operaterji).

Agencija pri ugotavljanju zamenljivosti ponudbe in povpraševanja na upoštevni trg sledi ugotovitvam Evropske komisije iz Priporočila o upoštevni trgih produktov in storitev, ki so sledeče:

- Z vidika zamenljivosti povpraševanja so lahko končni uporabniki indiferentni do paketov, oblikovanih za poslovne uporabnike napram paketom, oblikovanim za rezidenčne uporabnike in obratno, kljub razliki v ceni teh paketov, v kolikor ti paketi ustrezajo njihovim potrebam oz. uporabniškemu profilu. Zato bi bilo ločevanje trga po takšnih vrstah končnih uporabnikov nesmiselno. Pri analizi zamenljivost z vidika ponudbe, agencija zaključuje, da operater, ki ponuja storitev na trgu poslovnih uporabnikov (podjetju) lahko brez dodatnih stroškov prične ponujati storitev rezidenčnim uporabnikom (fizičnim osebam), saj so pogoji dostopa zaradi zagotavljanja mobilnosti uporabnika (poslovnega ali rezidenčnega) enaki. Razlika je pri ponudbi storitev na javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji, kjer pomanjkanje pokritosti z omrežjem omejuje takšno zamenljivost ponudbe. Dostop do poslovnih uporabnikov je lažji, ker je tam več infrastrukture in je zaradi večje možnosti realizacije dobička zainteresiranost operaterjev po investicijah večja.
- Ločevanje na naročniški in predplačniški trg ni smiselno, saj je zamenjava med posameznimi skupinami končnih uporabnikov dokaj enostavna.
- Končni uporabniki javnih mobilnih telefonskih omrežij nimajo substituta za dostop do javnega mobilnega telefonskega omrežja, pa tudi z vidika ponudbe se pojavi alternativna ponudba le v primeru, ko se pojavi nov operater s svojim frekvenčnim spektrom in omrežjem. Na podlagi tega bi se lahko zaključilo, da obstaja trg za dostop do javnega mobilnega telefonskega omrežja, ločeno od trga ponudbe ostalih storitev preko omrežja operaterja. Toda vsak končni uporabnik se odloči za storitev dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja (npr. sklenitev naročniškega razmerja) z namenom klicanja drugih končnih uporabnikov ali sprejemanja klicev s strani le teh oz. oboje (v nacionalnem ali v mednarodnem smislu - sledenje). Tudi v primeru, da končni uporabnik ne želi klicati ampak le sprejemati klice, mora imeti dostop do javnega mobilnega telefonskega omrežja.
- Na podlagi zamenljivosti s strani povpraševanja je potrebno ločevati govorne in negovorne storitve. Nekoliko težje je to na strani ponudbe, saj gre tehnično za skupen prenos govora in podatkov. V primeru SMS storitev in govornih klicev gre za ločeno obravnavo tudi z vidika ponudbe, saj prenos SMS ni časovno občutljiv in zato imajo operaterji več možnosti pri usmerjanju teh sporočil, poleg tega lahko obstaja več ponudnikov storitev posredovanja in zaključevanja teh sporočil, kar zmanjšuje njihovo pogajalsko moč. Za ostale podatkovne storitve agencija ne more predvideti kako se bodo razvijale. UMTS tehnologije, ki predstavljajo ločeno omrežje in bodo omogočale večje količine prenosa podatkov, so šele na začetku razvoja. Podatkovne storitve trenutno predstavljajo majhen delež prihodkov operaterjev, pa tudi način zaračunavanja med operaterji in operaterjev do končnih uporabnikov, se lahko v prihodnosti spremeni. Torej je v tej fazi nemogoče definirati katerega od trgov podatkovnih storitev ali vključiti v obstoječi upoštevni trg.

Hipotetični monopolist, ki nudi storitve dostopa in posredovanja klicev operaterjem s posrednim dostopom ali MVNO-jem, se bo soočil z omejitvami, ki mu jih pri nudenju storitev dostopa in posredovanja klicev tistemu svojemu integriranemu delu, ki deluje v svojstvu maloprodajnega nudenja storitev, postavlja konkurenca na maloprodajnem trgu. Povečanje cene dostopa in posredovanja klicev na grosističnem nivoju pa bo, ob prenosu bremena povečanja teh cen na nižji, maloprodajni nivo, vplivalo na povišanje maloprodajnih cen javnih mobilnih telefonskih storitev, saj te maloprodajne cene vključujejo tudi grosistični produkt dostopa in posredovanja klicev. Posledično bodo operaterji s posrednim dostopom ali MVNO-ji izgubili svoje končne uporabnike (končni uporabniki bodo prešli k hipotetičnemu monopolistu). Zato se bodo prihodki zadevnega hipotetičnega monopolista oziroma tistega njegovega integriranega dela, ki prodaja grosistične storitve dostopa in posredovanja klicev, iz naslova prodaje teh storitev MVNO-jem in operaterjem s posrednim dostopom, zmanjšali,

medtem ko se mu bodo prihodki iz naslova prodaje teh storitev samemu sebi oziroma tistemu njegovemu integriranemu delu, ki deluje v svojstvu maloprodajnega nujenja javnih mobilnih telefonskih storitev, povečali. V kolikor bi obstajalo konkurenčno omejevanje dvigovanja cen grosističnih storitev dostopa in posredovanja klicev hipotetičnega monopolista, bi to omejevanje izhajalo iz zamenljivosti povpraševanja na maloprodajnem trgu. Za obstoj tržne moči na grosističnem nivoju so torej pomembni pogoji konkurence na maloprodajnem trgu.

Ker maloprodajne cene vključujejo tudi grosistični produkt dostopa in posredovanja klicev, se cena:

- storitev dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja odraža v mesečni naročnini in priključnini, in
- storitev posredovanja klicev odraža v ceni klica na minuto, če ni zajeta v zakupnini minut pri mesečni naročnini.

Tržno moč vertikalno integriranega (dela) operaterja se torej lahko izmeri le, če je v definicijo trga vključena tudi ponudba samemu sebi. Tržna moč zadevnega operaterja, ki ponuja grosistični produkt dostopa in posredovanja klica drugim operaterjem, je omejena s ponudbo tega produkta s strani vertikalno integriranega operaterja tistemu integriranemu delu istega operaterja, ki deluje v svojstvu ponudbe storitev na maloprodajnem trgu. V kolikor bi se iz analize izpustila storitev zadevnega operaterja samemu sebi, bi se zaradi navedenega, lahko napačno ocenila njegova tržna moč pri nujenju storitev dostopa in posredovanja klicev drugim operaterjem, in sicer bi se tržna moč (ki jo izvedemo iz tržnih deležev) pri alternativnih operaterjih zelo precenila.

Agencija v zvezi z definicijo upoštevnega trga dodaja, da je vključitev zagotavljanja storitve dostopa in posredovanja klicev samemu sebi v zadevni grosistični trg tudi skladno s sodno prakso Sodišča prve stopnje (Zadeva Schneider Electric SA / Komisija, T-77/02, v kateri je Sodišče prve stopnje zavrnilo stališče Evropske komisije, da prodaje preko vertikalno integriranih poti niso prodaje na grosističnem trgu).

Definicija upoštevnega storitvenega trga

Na podlagi zgornjih ugotovitev o zamenljivosti ponudbe in povpraševanja agencija zaključuje, da je upošteveni trg »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« trg, kjer mobilni operater s svojim javnim mobilnim telefonskim omrežjem nudi dostop in posredovanje govornih klicev drugim operaterjem in uporablja te storitve tudi sam (»self-supply«). Iz navedenega opisa izhaja, da so vključene vse govorne ne pa tudi podatkovne storitve.

Družba Mobitel v dopisu z dne 28.4.2005 navaja, da analiza trga temelji na napačni opredelitvi upoštevnega trga, saj opredeljuje upošteveni trg kot trg, kjer mobilni operater s svojim omrežjem nudi dostop ali posredovanje govornih klicev drugim operaterjem in svojim lastnim končnim uporabnikom.

Agencija opozarja, da je opredelitev oz. definicijo upoštevnega trga opravila v skladu s Priporočilom o upoštevnih trgih produktov in storitev. Pri tem je agencija upoštevala tako nacionalne razmere, kot tudi Komentarje Evropske komisije v zvezi z notifikacijami drugih držav članic (obravnavanega upoštevnega trga), v kolikor jih je podala na podlagi tretjega odstavka člena 7 Okvirne direktive. Agencija je tako prišla do zaljučka, da medoperaterski trg »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij«

vključuje elemente, ki so potrebni, da se storitve na trgu zagotovijo drugim operaterjem, pa tudi samemu sebi («self supply») kot lastne storitve. Glede na vse povedano agencija tudi v procesnem smislu ni ravnala v nasprotju z ZEKom, kot to zatrjuje družba Mobitel, ko navaja, da bi se morala agencija ravnati skladno s četrtem odstavku 20. člena ZEKom. Agencija je definicijo upoštevnega trga opravila v skladu z že omenjenim Priporočilom o upoštevni trgih produktov in storitev, kar pomeni, da niso podani pogoji za ravnanje agencije v skladu s četrtem odstavkom 20. člena ZEKom.

Upoštevni geografski trg

Upoštevni geografski trg obsega vsa področja, kjer operaterji ponujajo storitve in povprašujejo po storitvah v enakih pogojih konkurence. Pri določanju upoštevnega trga se ne upoštevajo področja, na katerih so pogoji konkurence pomembno različni.

Splošni akt o določitvi upoštevni trgov določa, da je geografski trg za medoperaterski trg Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij, celotno območje Republike Slovenije. Geografski upoštevni trg je območje Republike Slovenije, saj so konkurenčni pogoji enaki po vsej državi in operaterji ne ponujajo storitev vezanih na določeno regijo ali območje.

D. Analiza podatkov in uporaba meril za ugotovitev stanja na upoštevnom trgu

Kot je razvidno iz podatkov, na trgu delujejo štirje ponudniki javnih mobilnih telefonskih storitev (Mobitel, Si.mobil, WWI in Debitel). Samo družba Mobitel ima s ponudnikom storitev družbo Debitel sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu v smislu dostopa do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanja klicev iz teh omrežij. Poleg družbe Mobitel bi lahko takšno storitev ponujala tudi družba Si.mobil in družba WWI, vendar nimata sklenjene nobene pogodbe o operaterskem dostopu, z izjemo sklenjenih pogodb o medomrežnem povezovanju. Agencija ugotavlja, da družba Mobitel nudi tako storitev nacionalnega sledenja družbi WWI kot tudi storitve preprodaje ponudniku storitev družbi Debitel, ki zakupi minute v javnem mobilnem telefonskem omrežju družbe Mobitel. Družba Debitel na tej osnovi ponuja naročniška razmerja, klice in podatkovne storitve pod svojo blagovno znamko. Družba Debitel ima pogodbo o tem sklenjeno samo z družbo Mobitel, čeprav jo je poskušala skleniti tudi z družbo Si.mobil in družbo WWI.

Storitev nacionalnega sledenja agencija ne navaja posebej, saj ne gre za ločen poslovni model operaterja, ampak je le pomoč najmanjšemu operaterju, da je lahko prej začel s poslovanjem.

Že naveden ugotovitve kažejo na to, da v Sloveniji ni učinkovite konkurence na grosističnem trgu dostopa do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij in da razen družbe Debitel, ki deluje kot preprodajalec storitev, ni nobenega mobilnega virtualnega operaterja (MVNO – Mobile Virtual Network Operator), ki bi ponujal konkurenčne storitve.

Evropska komisija je sprejela smernice, ki naj bi pomagale nacionalnim regulatornim organom držav članic EU pri ugotavljanju obstoja konkurence na upoštevni trgih in ocenitvi položaja s pomembno tržno močjo. Iz Smernic Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči v skladu z regulativnim okvirom Skupnosti za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (UL C 165, z dne 11.7.2002, str. 6; v nadaljnjem besedilu: Smernice Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči) izhaja, da je ugotovitev, da na ustreznem trgu obstaja učinkovita konkurenca, enakovredna ugotovitvi, da nobeno podjetje samo ali skupaj z drugim podjetjem nima pomembne tržne moči na tem trgu. Iz tega sledi, da mora nacionalni regulatorni organ v primeru, da ugotovi, da na ustreznem trgu ni učinkovite konkurence, določiti podjetje s pomembno tržno močjo na tem trgu in v skladu s členom 16(4) Okvirne direktive naložiti ustrezne obveznosti ali pa ohraniti ali spremeniti take obveznosti, kjer že obstajajo. Agencija je na podlagi šestega odstavka 19. člena ZEKom zavezana, da pri določanju pomembne tržne moči ravna skladno z zakonodajo ES in dosledno upošteva smernice Evropske komisije, ki urejajo tržno analizo in določitev pomembne tržne moči na področju elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev.

Definicija operaterja s pomembno tržno močjo je v ZEKom določena v prvem odstavku 19. člena. Iz določila izhaja, da ima operater pomembno tržno moč, če ima sam ali skupaj z drugimi operaterji na določenem trgu javnih komunikacijskih omrežij oziroma javnih komunikacijskih storitev (upoštevni trg) položaj, enakovreden prevladujočemu položaju, torej tak ekonomski vpliv, da mu omogoča znatno mero samostojnosti nasproti konkurentom, uporabnikom in potrošnikom.

Za razliko od splošnega konkurenčnega prava zasleduje sektorska regulacija predhodno (ex-ante) ocenitev stanja. Nacionalni regulatorni organ se zlasti pri predhodni ocenitvi, ali je eno ali več podjetij na ustreznem trgu v prevladujočem položaju, načeloma zanaša na drugačne sklope predpostavk in pričakovanj, kot organ, pristojen za varstvo konkurence, ki ugotavlja prevladujoči položaj v okviru domnevno storjene zlorabe (ex-post). Treba je

poudariti, da nacionalnim regulatornim organom ni treba ugotoviti zlorabe prevladujočega položaja, da podjetje označi kot podjetje s pomembno tržno močjo, kar izhaja tudi iz 70. točke Smernice Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči. Z vnaprejšnjo (ex ante) regulacijo želi agencija na področju elektronskih komunikacij izboljšati razmere na ne dovolj konkurenčnem trgu z namenom hitrejšega razvoja konkurence. Pri tovrstni regulaciji je potrebno pri tržni analizi upoštevati tako obstoječa dejstva, kot tudi morebitne spremembe v bližnji prihodnosti. Ugotavlja se torej, ali je trg potencialno konkurenčen, in s tem tudi, ali je pomanjkanje učinkovite konkurence začasno ali trajno.

Po mnenju družbe Mobitel v dopisu z dne 28.4.2005, obravnavano obdobje s podatki (1.1.2002 do 30.6.2004) ne odraža dejanskega stanja na obravnavanem trgu, saj naj bi od zadnjega zbiranja podatkov prišlo do bistvenih sprememb na obravnavanem trgu.

Agencija opozarja, da tržna analiza ni omejena na podatke iz obdobja do 30.6.2004. Pri opravljanju tržne analize je potrebno upoštevati tako obstoječa dejstva, kot tudi relevantne potencialne spremembe na upoštevem trgu v bližnji prihodnosti oz. do naslednjih tržnih analiz. Tržna analiza pri ugotavljanju stanja na trgu tako upošteva obdobje do naslednjega pregleda stanja na upoštevem trgu. Glede na določilo 21. člena ZEKom mora agencija tržne analize opravljati v rednih časovnih intervalih, ki ne smejo biti daljši od enega leta.

Kadar agencija presoja, ali ima operater pomembno tržno moč v skladu s prvim odstavkom 19. člena ZEKom, upošteva primeroma določena merila v četrtem odstavku omenjenega člena. Agenciji pri določitvi operaterja s pomembno tržno močjo ni potrebno kumulativno uporabiti vsa merila, temveč upošteva tista merila, ki so primerna in na podlagi katerih lahko oceni položaj operaterja oz. operaterjev na trgu. Agencija je pri tržni analizi oz. pri presoji stanja na trgu uporabila merila, kot je to razvidno v nadaljevanju.

1. tržni delež operaterja na upoštevem trgu in spreminjanje njegovega tržnega deleža na upoštevem trgu v daljšem obdobju.

Iz Smernic Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči izhaja, da sam visok tržni delež ni dovolj za ugotovitev, da ima podjetje pomembno tržno moč. Čeprav pa ni verjetno, da bi imelo podjetje brez večjega tržnega deleža pomembno tržno moč. Iz obsežne sodne prakse Sodišča ES (Zadeva AKZO/Komisija, C-62/1986, točka 60) izhaja, da je že samo dejstvo, da ima neko podjetje tržni delež večji od 50%, dokaz o obstoju pomembne tržne moči na določenem trgu. Podjetju z visokim tržnim deležem se lahko pripisuje pomembno tržno moč, če je bil tržni delež stabilen skozi daljše časovno obdobje. Dejstvo, da podjetje s pomembnim položajem na trgu počasi izgublja tržni delež, pa lahko kaže na to, da trg postaja bolj konkurenčen, vendar ne izključuje, da ima to podjetje pomembno tržno moč. Na drugi strani so lahko nihajoči tržni deleži sčasoma pokazatelj pomanjkanja tržne moči na ustreznem trgu.

Agencija je ugotavljala tržne deleže ponudnikov javnih mobilnih telefonskih omrežij s pomočjo različnih kriterijev. Iz Analize trga 15 (str.19 - 26) izhaja, da ima ena družba – Mobitel - visok in skozi obravnavano obdobje stabilen tržni delež. Na podlagi zbranih podatkov je agencija seštela posredovane minute vseh operaterjev v/iz omrežja v obravnavanem obdobju in posredovane minute posameznega operaterja v/iz omrežja v istem obdobju primerjala s tem seštevkom. Izračunani tržni deleži na podlagi tega kriterija, kažejo na to, da ima družba Mobitel več kot 75% tržni delež na upoštevem trgu. V navedenem tržnem deležu pa ni vključen dodatni tržni delež, ki ga prispeva družba Debitel,

ki nima lastnega javnega mobilnega telefonskega omrežja, temveč svoje storitve ponuja preko omrežja družbe Mobitel. Celoten tržni delež družbe Mobitel na področju posredovanja klicev je tako več kot 80 %.

Prav tako je agencija ugotavljala tržne deleže z vidika prihodkov iz naslova dostopa do omrežij ponudnikov javnih mobilnih telefonskih omrežij s primerjavo prihodkov od dostopa v omrežje (skupaj naročnine in priključnine) posameznega ponudnika javnega mobilnega telefonskega omrežja s seštevkom prihodkov od dostopa v omrežja (skupaj naročnine in priključnine) vseh teh ponudnikov. Zaradi pravilnega prikaza razmer na trgu je agencija izračunala tudi tržne deleže z vidika prihodkov iz naslova vzpostavljenih in posredovanih klicev v/iz omrežij ponudnikov javnih mobilnih telefonskih omrežij na podlagi primerjave teh prihodkov posameznega ponudnika s seštevkom prihodkov od prometa klicev, vzpostavljenih in posredovanih v/iz omrežja vseh operaterjev. Nato je agencija ugotavljala še tržne deleže z vidika razlike med prihodki in odhodki od vzpostavljenih in posredovanih klicev v/iz omrežij ponudnikov javnih mobilnih telefonskih omrežij na podlagi primerjave razlik med prihodki in odhodki vzpostavljenih in posredovanih klicev v/iz omrežja posameznega operaterja, s seštevkom razlik med prihodki in odhodki od vzpostavljenih in posredovanih klicih v/iz omrežja vseh operaterjev. Izračunani tržni deleži na podlagi različnih kriterijev, kažejo na to, da ima samo družba Mobitel kot taka več kot 75% tržni delež na upoštevem trgu. Pokazatelji kažejo na to, da je družba Mobitel kljub zelo visokemu tržnemu deležu, le-tega v obravnavanem obdobju še nekoliko povečala navkljub dejstvu, da je na trg vstopil tretji operater s svojim omrežjem in s tem povečal konkurenco na trgu. Družba Debitel kot edini ponudnik storitev za prenos govora v javnih mobilnih telefonskih omrežjih, ki nima lastnega javnega mobilnega telefonskega omrežja, temveč svoje storitve ponuja preko omrežja družbe Mobitel, ima tržni delež na podlagi prometa posredovanih minut okoli 5% (navedeni tržni delež je pravzaprav potrebno pripisati družbi Mobitel, saj le-ta izvaja dostop in posredovanje klicev za družbo Debitel) in celo malenkostno pada v obravnavanem obdobju.

Družba Mobitel je edini operater, ki dejansko opravlja grosistične storitve drugemu operaterju – družbi Debitel. Poleg tega ima drugi največji operater na upoštevem trgu, družba Si.mobil, v obravnavanem obdobju na podlagi prometa posredovanih minut, tržni delež, ki ne presega 15%.

Agencija na podlagi navedenega zaključuje, da tržni delež družbe Mobitel kaže na pomembno tržno moč na trgu. Kot je razvidno iz 78. točke Smernic Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči, se obstoj pomembne tržne moči ne more ugotavljati samo na podlagi velikih tržnih deležev. Potrebno je proučiti še nadaljnja merila, da se preveri ali se družba Mobitel lahko vede neodvisno nasproti ostalim konkurentom.

2. ovire za vstop na upoštevni trg in vpliv na potencialno konkurenco na tem trgu

Grožnja za vstop na trg, bodisi da vstopajoči vstopa na dolgi rok bodisi za krajši čas, je ena izmed glavnih pritiskov potencialnih konkurentov na obstoječe podjetje, kjer je tak vstop verjeten (in ne zgolj hipotetičen), pravočasen in upoštevanja vreden. Grožnja vstopa na trg se zmanjša s postavljanjem ovir za vstop. Ovire za vstop na trg so tisti dejavniki, ki delujočemu operaterju na trgu lahko dovoljujejo, da svoje cene oblikuje nad stroški, ne da bi to povzročilo vstop novega podjetja na trg. Višje so ovire za vstop na trg, večji je tudi obseg tržne moči ustaljenega podjetja.

Na splošno je mogoče ugotoviti, da so ovire za vstop na trg ključnega pomena, saj so predpostavka za dolgoročno odsotnost učinkovite konkurence na trgu.

Strukturne ovire za vstop na trg obstajajo, če pri danem povpraševanju stanje tehnologije in obstoječa struktura stroškov povzročata asimetrične pogoje med bivšim monopolistom in operaterji, ki želijo vstopiti na trg ali pa so že vstopili na trg, vendar v kasnejši fazi. V uradni evidenci agencije so 3 operaterji (Mobitel, Si.mobil in WWI), ki imajo vsak svojo javno mobilno telefonsko omrežje.

Agencija ocenjuje, da je vstop na upoštevni trg v sedanjih razmerah zelo otežkočen, saj izgradnja lastne infrastrukture zahteva zelo visoke investicije. Agenciji ni znano, da bi nameraval v prihodnosti na trg vstopiti nov operater s svojim javnim mobilnim telefonskim omrežjem. Zaradi zelo visoke penetracije končnih uporabnikov, agencija ocenjuje, da je realno pričakovati zgolj vstop mobilnih virtualnih operaterjev, ki bodo ponujali nove konvergenčne storitve in na ta način pospešili migracijo končnih uporabnikov.

V smislu strateških ovir za vstop na trg agencija opaža, da ima družba Mobitel na podlagi naročniških akcij na maloprodajnem trgu relativno dolg povprečni čas vezave na naročnika, ki je sklenil pogodbo o podaljšanju naročniškega razmerja, kar vsekakor vpliva na tržni delež na maloprodajnem trgu in posledično vpliva na konkurenco na upoštevem trgu oz. na vstop na upšteveni trg. Pri tem je agencija upoštevala delno odločbo z dne 13. 6. 2005, ki jo je izdal Urad RS za varstvo konkurence v postopku ugotavljanja morebitne zlorabe prevladujočega položaja družbe Mobitel, ki se vodi pod opr. št. 3072-4/2003, s katero je med drugim odločil, da se sprejmejo zaveze, ki jih je predlagala družba Mobitel in s katerimi se je predlagatelj zavezal glede zmanjšanja dobe vezave naročnika in števila aneksov k Pogodbi o sklenitvi naročniškega razmerja. Kljub temu agencija ocenjuje, da se pozitivni učinki delne odločbe verjetno v večji meri še ne bodo pojavili v obdobju do naslednjega pregleda stanja na upoštevem trgu (agencija mora tržne analizirati opravljati v rednih časovnih intervalih, ki ne smejo biti daljši od enega leta).

Družba Si.mobil in družba WWI nimata tako velike baze končnih uporabnikov in dolgih vezav z naročniškimi končnimi uporabniki kot družba Mobitel.

Agencija na podlagi gornjih ugotovitev ocenjuje, da je tudi v prihodnosti mogoče pričakovati visoke ovire za vstop na upoštevni trg. Na podlagi vsega navedenega agencija ugotavlja, da analiza tega merila kaže na obstoj pomembne tržne moči družbe Mobitel na upoštevem trgu.

3. vpliv velikih uporabnikov na moč operaterja (izravnalna kupna moč)

Kjer obstaja zadostna kupna moč, se lahko uporabniki na trgu racionalno odzovejo na vsak poskus za zvišanje cen prodajalca. Vendar izravnalna kupna moč obstaja le tedaj, kadar imajo velike stranke zmožnost v razumnem roku uporabiti alternative kot odgovor na zvišanje cene ali grožnjo po zvišanju cen. Alternativa pa je, da bodisi preneha kupovati bodisi da zamenja ponudnika.

Agencija ugotavlja, da ima zgolj družba Debitel sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu v smislu dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanja klicev iz tega omrežja in to z družbo Mobitel. Družba Debitel kot edini tovrstni ponudnik storitev za prenos govora v javnih mobilnih telefonskih omrežjih, ki nima lastnega javnega mobilnega telefonskega omrežja, temveč svoje storitve ponuja preko omrežja družbe Mobitel, ima tržni

delež, temelječ na prihodkih od vzpostavljenih in posredovanih klicev v/i/ omrežja družbe Mobitel okoli 5% in celo malenkostno pada v obravnavanem obdobju. Ker družba Debitel uporablja SIM kartice družbe Mobitel, je možnost zamenjave javnega mobilnega telefonskega omrežja znatno otežena. V primeru, da bi družba Debitel želela skleniti pogodbo o operaterskem dostopu v smislu dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanja klicev iz tega omrežja z drugim operaterjem, bi morala svojim končnim uporabnikom priskrbeti nove SIM kartice in nove mobilne številke, saj v Sloveniji še ni uvedena možnost prenosljivosti števil. Agencija ocenjuje, da pravkar navedene ugotovitve povečajo stroške prehoda od enega ponudnika k drugemu, kar posledično zmanjšuje vpliv družbe Debitel na moč operaterja. Tudi določila pogodbe o operaterskem dostopu, sklenjene med družbo Mobitel in družbo Debitel, so takšne narave, da prehod na drugega operaterja lahko še dodatno ovirajo.

Družba Debitel se je v preteklosti že dogovarjala z družbo Si.mobil in družbo WWI o morebitnem skupnem sodelovanju, vendar se pogovori niso zaključili s sklenitvijo sporazuma. Agencija ugotavlja, da ima operater, ki je zgolj ponudnik storitev, interes, da sklene pogodbo o operaterskem dostopu z operaterjem, ki ima veliko število končnih uporabnikov, kar mu omogoča posredovanje velikega števila klicev v okviru istega javnega mobilnega telefonskega omrežja.

Zaradi navedenega agencija ugotavlja, da na tem trgu kupec nima izravnalne kupne moči, to je moči, da bi lahko vplival na tržni položaj družbe Mobitel

4. tehnološke prednosti

Tehnološke prednosti lahko predstavljajo oviro za vstop na trg ali prednost pred obstoječimi konkurenti.

Družba Mobitel ima vodilno vlogo na področju tehnologije, saj je edini investiral v UMTS tehnologijo. Družba Si.mobil je investirala le v EDGE tehnologijo, ki pa ne omogoča podobne tehnične možnosti kot UMTS tehnologija. Družba WWI doslej še ni investirala v tehnologijo nove generacije.

Družba Mobitel ima tudi vodilno vlogo pri uvajanju novih storitev. Preglednica storitev z datumi uvedbe posameznih storitev je podana v nadaljevanju. Najmanjši operater družba WWI, po obsegu storitev zelo zaostaja za vodilnim operaterjem.

Storitve	Datum uvedbe storitve		
	Mobitel	Si.mobil	WWI
Predplačniške storitve	10/1998	10/1999	12/2001
HSCSD in WAP	09/2000		-
GPRS	10/2001	10/2001	-
MMS	09/2002	09/2002	-
MM portal: PLANET	02/2003	-	-
MM Portal: VODAFONE Euro call product	-	03/2003	-
UMTS storitve	12/2003	-	-

Tabela: Razvoj storitev

Iz navedenega agencija ugotavlja, da je družba Mobitel edini ponudnik, ki vzpostavlja omrežje UMTS. Družba Mobitel je vodja pri uvajanju novih storitev, poleg tega pa je tudi visoko uvrščena na lestvici investicij v nove tehnologije (UMTS), zato ima nedvomno tehnološke prednosti pred obstoječimi konkurenti.

5. možnost dostopa do finančnih virov

S kazalniki financiranja kot so stopnja osnovnosti kapitala, stopnja dolžniškosti kapitala, koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja in koeficient čiste dobičkovnosti kapitala, presojamo sestavo obveznosti do virov sredstev. Struktura obveznosti do virov sredstev vpliva na finančno tveganje ter donosnost podjetja. Ti kazalci so zlasti pomembni za posojilodajalce pri oceni tveganja glede vračila povračila in vplivajo na možnost dostopa podjetja do finančnih virov in financiranja investicij. Donosnost in finančno tveganje sta povezana. Podjetja s stabilnim, dobro predvidljivim poslovanjem lahko varneje uporabljajo več dolžniških virov financiranja.

Agencija ugotavlja, da imajo vsi operaterji dostop do finančnih virov. Družba Mobitel, ki deluje predvsem na območju Republike Slovenije ima ugodnejše finančne kazalnike kot družba Si.mobil in družba WWI, vendar je treba upoštevati tudi dejstvo, da imata družba Si.Mobil in družba WWI kot manjša operaterja vsak zelo močno globalno matično družbo in zato možnost dostopa do finančnih virov na podlagi konsolidiranih računovodskih izkazov. Na podlagi merila možnost dostopa do finančnih virov ni mogoče pripisati pomembne tržne moči le posameznemu operaterju, saj imajo vsi operaterji možnost dostopa do finančnih virov.

6. doseganje ekonomij obsega in povezanosti

Ekonomije obsega so značilne za proizvodne procese, ki vsebujejo visoke fiksne stroške, kar je ena od značilnosti trgov elektronskih komunikacij. Ekonomije obsega lahko predstavljajo oviro za vstop na trg ali prednost pred obstoječimi konkurenti.

Agencija ugotavlja, da ima družba Mobitel najnižje stroške, saj v njenem omrežju izvira in se zaključuje veliko več minut kot v omrežjih ostalih dveh operaterjev (Si.mobil, WWI). Fiksni stroški postavitve omrežja so zelo visoki, variabilni stroški pa zaradi učinkov združevanja precej manjši. Družba Mobitel lahko vedno ponudi boljše pogoje na grosističnem trgu, saj ima zaradi navedenega na tem trgu manjše stroške.

Ekonomije povezanosti obstajajo, če so povprečni stroški za proizvod oziroma storitev nižji zaradi tega, ker se storitve izvajajo s strani istega podjetja skupaj z drugimi storitvami. Ekonomije povezanosti so značilne, kjer se storitve zagotavljajo preko enotnega omrežja. Zmogljivosti omrežja se lahko namreč deli na več storitev. Ekonomije povezanosti predstavljajo oviro za vstop novih konkurentov ali prednost pred obstoječimi konkurenti. Ker operater opravlja maloprodajne in grosistične storitve preko istih elementov omrežja, pomeni velik tržni delež družbe Mobitel na maloprodajnem trgu tudi možnost, da postavlja boljše pogoje na grosističnem trgu.

Na podlagi zgornjih ugotovitev agencija zaključuje, da ekonomija obsega in povezanosti družbe Mobitel kaže na njeno pomembno tržno moč.

7. faza v razvoju trga in možnosti širitve

Dodatni pogled pri ocenjevanju stanja konkurence na trgu je presoja faze razvoja trga, od katere je odvisno veliko indikatorjev konkurence, kot npr. tržni deleži, ovire za vstop na trg in trend razvoja cen. Pri presoji faze razvoja trga ocenjujemo, v kateri fazi razvoja je trg: Ali je trg šele nastal, ali se nahaja v fazi rasti ali zrelosti. Fazo razvoja trga je mogoče opazovati in določiti preko različnih indikatorjev v času, kot so število udeležencev na trgu, število vstopov na trg in izstopov iz trga, celotnih prihodkov, celotne količine in cene.

Agencija ugotavlja, da zaradi visoke penetracije končnih uporabnikov ni veliko možnosti za pridobivanje novih končnih uporabnikov, s tem pa so tudi omejene spodbude za povpraševanje na grosističnem trgu dostopa in posredovanja klicev in pridobivanjem uporabnikov. Tržna moč na zadevnem grosističnem trgu pa je odvisna od obsega končnih uporabnikov. Agencija ocenjuje, da je upoštevni trg v fazi zrelosti. Operater, ki deluje na obravnavanem upoštevni trgu si lahko svoj tržni delež bistveno poveča le z migracijo že obstoječih končnih uporabnikov. Zaradi velikih razlik v tržnih deležih operaterjev je potrebno zagotoviti takšne pogoje na trgu, ki bodo omogočili migracijo in tako povečali izbiro končnim uporabnikom. Glede na tehnološki razvoj, obstaja možnost, da bodo končni uporabniki v prihodnosti prešli na UMTS ali EDGE tehnologijo, vendar gre tukaj večinoma za že obstoječe končne uporabnike mobilne telefonije.

8. stopnja vertikalne integracije

Smernice Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči obravnavajo integracijo kot vzvod tržne moči. Z vzvodom se razume kakršnokoli obnašanje s katerim podjetje, ki ima to moč, le-to prenese na drug potencialno konkurenčen trg. Ker je vzvod poskus izrinjanja tekmecev iz potencialno konkurenčnega trga, omejitev njihove prodaje oz. dohodkov, ali zgolj oviranje tekmecev pri vstopu na trg, se ga razume tudi kot oblika izključevanja konkurentov. Vertikalni vzvod se lahko definira tudi kot: »vsaka praksa prevladujočega, ki nekaterim uporabnikom odreka dostop do nujnih inputov oz. vhodnih storitev z namenom vzdrževanja prevladujoče tržne moči in to moč iz enega segmenta trga (segment ozkega grla) prenaša na drug trg (potencialno konkurenčen trg)«. Ker vzvod povzroča tržno moč na potencialno konkurenčnem trgu je običajno škodljiv za celotno družbeno blaginjo.

Agencija ugotavlja, da dostop in posredovanje klicev lahko ponujajo trije operaterji z lastnim mobilnim telefonskim omrežjem na ozemlju Republike Slovenije. Torej imajo operaterji brez mobilnega telefonskega omrežja (ponudniki storitev) možnost izbire, vendar je ta precej omejena, saj ima družba Mobitel velik tržni delež tako na grosističnem kot maloprodajnem trgu in ima zaradi ekonomije obsega nižje stroške na enoto storitve in posledično možnosti boljše ponudbe na obeh trgih. Agencija iz navedenega zaključuje, da tudi ta indikator kaže na pomembno tržno moč družbe Mobitel.

9. nadzor nad infrastrukturo, ki se je ne da zlahka podvojiti

Trije operaterji (Mobitel, Si.mobil, WWI) imajo lastno javno mobilno telefonsko omrežje s pripadajočim radiofrekvenčnim spektrom. Pri tem je potrebno upoštevati, da družba WWI nima popolnoma izgrajenega lastnega javnega mobilnega telefonskega omrežja in še vedno uporablja storitev nacionalno sledenje v omrežju družbe Mobitel. Vzpostavitev lastnega mobilnega telefonskega omrežja zahteva visoke investicije, pretežno kot potopljene stroške oziroma stroške, ki ne bodo povrnjeni pri izstopu iz trga. Ti potopljene stroki skupaj z ekonomijami povezanosti in obsega znatno povečujejo ovire za vstop novih operaterjev, ki bi želeli konkurirati na enaki ravni, to je z izgradnjo lastnega javnega mobilnega telefonskega omrežja. Družba Si.mobil gradi EDGE omrežje, Mobitel pa vzpostavlja tehnološko zelo zahtevno UMTS omrežje in je s tem v zvezi tudi tehnološki vodja na trgu mobilnih komunikacij. Najtežje je podvojiti tehnologijo UMTS. Iz navedenega agencija ugotavlja, da je do izvedbe naslednje tržne analize na upoštevnem trgu oz. v roku enega leta, malo možnosti za vstop novih operaterjev na upošteveni trg.

10. Stroški in ovire menjave ponudnika

Agencija ocenjuje stanje na trgu tudi preko možnosti migracije oz. možnosti prehoda uporabnikov in ponudnikov storitev od enega operaterja k drugemu. V primeru učinkovite konkurence na trgu bi bil interes ponudnika storitev, da sklene medoperaterske dogovore z vsemi operaterji javnih mobilnih telefonskih omrežij, saj bi s tem omogočil nižje cene klicev med končnimi uporabniki določenega operaterja. V primeru velikih razlik v tržnih deležih (visok HHI – Herfindahl-Hirschman Index, izračunan iz tržnih deležev na podlagi prometa posredovanih minut v/iz omrežja, ki kaže visoko koncentracijo trga in s tem tržno moč) med operaterji z lastnim javnim mobilnim telefonskim omrežjem, pa obstaja velika verjetnost, da bo imel operater z visokim tržnim deležem prednost pri sklepanju medoperaterskih dogovorov pred drugimi operaterji, ki imajo svoje mobilno telefonsko omrežje. Ponudnik storitev ima interes, da sklene pogodbo o operaterskem dostopu z operaterjem, ki ima veliko število končnih uporabnikov, kar mu omogoča posredovanje velikega števila klicev v okviru istega mobilnega telefonskega omrežja.

Družbi Debitel je zaradi pogodbenih obveznosti do družbe Mobitel otežena zamenjava ponudnika mobilnega telefonskega omrežja. V primeru, da bi želela družba Debitel (zaradi manjših stroškov in boljših pogojev) dostop do javnega mobilnega telefonskega omrežja preko drugega operaterja, bi morala s slednjim skleniti ustrezno pogodbo. Stroški družbe Debitel ob zamenjavi bi bili relativno visoki, saj bi morala svojim končnim uporabnikom zamenjati mobilne številke (glede na to, da v Sloveniji še ni prenosljivosti števil) in SIM kartice. Iz navedenega izhaja, da obstajajo visoke ovire menjave ponudnika, kar kaže na pomembno tržno moč družbe Mobitel.

Ugotovitve o stanju konkurence na upoštevnem trgu

Iz opravljene tržne analize na podlagi meril izhaja, da ima družba Mobitel pomembno tržno moč na upoštevnem trgu. Na to ne kaže zgolj stabilen več kot 75% tržni delež in velike razlike v tržnih deležih med operaterji, temveč tudi indikatorji pridobljeni na podlagi

proučevanja ostalih meril za oceno stanja na upoštevem trgu. Družba Mobitel je edini operater, ki dejansko opravlja grosistične storitve na upoštevem trgu drugemu operaterju – družbi Debitel. Pri tem je opaziti, da tržni delež družbe Debitel, ki deluje v javnem mobilnem telefonskem omrežju družbe Mobitel, stagnira oz. celo malenkostno pada (ni dinamike na trgu). Agencija ocenjuje, da je vstop na upoštevni trg zelo otežen, saj zahteva izgradnja lastne infrastrukture zelo visoke investicije, prav tako pa je zaradi visoke penetracije končnih uporabnikov realno pričakovati le vstop mobilnih virtualnih operaterjev. Družba Mobitel ima v obravnavanem obdobju relativno dolg povprečni čas vezave na naročnika, ki je sklenil pogodbo o podaljšanju naročniškega razmerja, kar vsekakor vpliva na tržni delež na maloprodajnem trgu in posledično na razmere na medoperaterskem trgu. Agencija ugotavlja, da na upoštevem trgu kupec nima izravnalne kupne moči, da bi lahko ogrozil tržni položaj družbe Mobitel. Na podlagi merila o tehnološki prednosti izhaja, da ima družba Mobitel vodilno vlogo na področju tehnologije in vodilno vlogo pri uvajanju novih storitev. Prav tako je razvidno, da dosega družba Mobitel tako ekonomijo obsega, saj v njenem omrežju izvira in se zaključuje veliko več minut kot v omrežjih ostalih operaterjev in ekonomijo povezanosti, saj opravlja tako grosistične storitve kot tudi številne maloprodajne storitve. Na podlagi merila o fazi v razvoju trga in možnosti širitve agencija ugotavlja, da je upoštevni trg v fazi zrelosti, zaradi visoke penetracije končnih uporabnikov ni veliko možnosti za pridobivanje novih končnih uporabnikov, ampak se končni uporabniki v večji meri lahko pridobijo le z migracijo že obstoječih končnih uporabnikov. Družba Mobitel je tudi vertikalno integrirana družba, saj ima velik tržni delež tako na grosističnem kot maloprodajnem trgu in ima zaradi ekonomije obsega nižje stroške in posledično možnosti cenovno ugodnejše ponudbe na obeh trgih. Vsi trije operaterji (Mobitel, Si.mobil, WWI) imajo lastno mobilno telefonsko omrežje, ki se ga ne da zlahka podvojiti, lastno javno mobilno telefonsko omrežje družbe WWI pa ni popolnoma izgrajeno. Zaradi takšnega omrežja, ki se ga ne da zlahka podvojiti, je vstop novih operaterjev zelo otežen. Na podlagi merila o stroških in ovirah menjave ponudnika izhaja, da obstajajo ovire menjave ponudnika, ki so tako tehnične narave kot tudi posledica pogodbenih razmerij. Agencija ugotavlja, da le merilo o možnosti dostopa do finančnih virov ni kazalo na obstoj pomembne tržne moči družbe Mobitel, vendar pa to ni vplivalo na končno skupno oceno položaja družbe Mobitel na upoštevem trgu.

Agencija mora pri opravljanju tržne analize upoštevati tako obstoječa dejstva, kot tudi relevantne potencialne spremembe na upoštevem trgu v bližnji prihodnosti oz. do naslednjih tržnih analiz. Tržna analiza pri ugotavljanju stanja na trgu tako upošteva obdobje do naslednjega pregleda stanja na upoštevem trgu. Glede na določilo 21. člena ZEKom mora agencija tržne analize opravljati v rednih časovnih intervalih, ki ne smejo biti daljši od enega leta. Agencija na podlagi gornjih ugotovitev ocenjuje, da v navedenem časovnem okviru ni mogoče pričakovati bistvenih zmanjšanj razlik v tržnih deležih in tržni moči operaterjev na upoštevem trgu, bistvenih zmanjšanj ovir za vstop na upoštevni trg, prav tako pa kupec storitev oz. družba Debitel ne bo pridobila potrebne izravnalne kupne moči, to je moči, da bi lahko ogrozila tržni položaj družbe Mobitel.

Družba Mobitel v dopisu z dne 28.4.2005 navaja, da agencija v tržni analizi prejudicira odločitev, da ima družba Mobitel na upoštevem trgu pomembno tržno moč. Določitev operaterja s pomembno tržno močjo in opredelitev obveznosti za povečanje stopnje učinkovite konkurence na trgu po mnenju družbe Mobitel ne sodita v analizo trga, saj za to ne obstaja pravna podlaga.

Agencija na tem mestu opozarja, da se v tržnih analizah podrobneje opredeli obravnavani upoštevni trg, ugotavlja stanje na tem upoštevem trgu, ter morebitni obstoj pomembne tržne moči določenega operaterja. Pri tem se obstoj operaterja s pomembno tržno močjo ugotavlja zgolj iz ekonomskega vidika. V primeru, da agencija ugotovi, da obstaja operater s pomembno tržno močjo, takšna tržna analiza vključuje tudi obveznosti, ki bi bile primerne, da

se jih naloži operaterju s pomembno tržno močjo z namenom odpravljanja motenj na trgu oz. izboljšanja razmer na trgu (vzpostavitev učinkovite konkurence).

Agencija je ob upoštevanju vseh gornjih navedb v skladu z 19. členom ZEKom družbo Mobitel na upoštevem trgu »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« določila za operaterja s pomembno tržno močjo, saj ima položaj enakovreden prevladujočemu položaju, torej tak ekonomski vpliv, da mu omogoča znatno mero samostojnosti nasproti konkurentom, uporabnikom in potrošnikom. Agencija je zato odločila tako kot izhaja iz 1. točke izreka te odločbe.

E. O obveznostih operaterja s pomembno tržno močjo

V skladu z drugim odstavkom 22. člena ZEKom mora agencija z odločbo s katero določa operaterja s pomembno tržno močjo le temu hkrati naložiti vsaj eno izmed obveznosti iz 23. do 30. člena ZEKom. Izhodišče za ugotovitev primernih obveznosti za regulacijo trga so motnje, ki so že prisotne na trgu kot tudi potencialne motnje, ki lahko nastopijo v prihodnosti. Agencija je pri analizi upoštevnega trga ugotovila, da so prisotne oz. lahko nastopijo motnje na upoštevem trgu, ki so navedene v nadaljevanju.

Operater s pomembno tržno močjo – družba Mobitel - lahko svoj položaj izkoristi v smeri postavitve prenizkih ali previsokih cen dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanja klicev iz tega omrežja ali premajhne razlike med grosistično ceno dostopa in maloprodajno ceno ter s tem onemogoča učinkovito konkurenco. Prav tako družbi Mobitel tržni položaj omogoča vertikalni prenos tržne moči, saj ima lahko interes, da s preprečitvijo primerne dostopa za posredovanje klicev, svojo tržno moč prenese na maloprodajne trge z namenom preprečevanja konkurence (foreclosure). Hkrati družbi Mobitel njen tržni položaj omogoča tudi, da lahko drugim operaterjem ponuja drugačne pogoje kot sebi (svojemu vertikalno integriranemu delu) in jih tako postavlja v slabši položaj.

Po mnenju družbe Mobitel iz dopisa z dne 28.4.2005, analiza podatkov upoštevnega trga v obdobju, ki se ga z analizo zajema, ne odraža dejanskega stanja na obravnavanem trgu, saj je v času od zadnjega obdobja zbiranja podatkov prišlo do bistvenih sprememb na obravnavanem trgu. Kot primer družba Mobitel navaja pogodbo za zaključevanje in posredovanje mednarodnega prometa z alternativnim operaterjem.

Agencija pozitivno ocenjuje sklenitev navedene pogodbe, saj bi lahko privedla do cenejših povezav s primerno kakovostjo v mednarodnem prometu za končne uporabnike. Glede na to, da je bila pogodba sklenejena po izteku obdobja zbiranja podatkov, to ne spremeni samega stanja v tem obdobju, ki se ga analizira. Agencija pa je kljub temu, na podlagi pristopa »pogled v naprej« upoštevala novo pogodbo pri tehtanju obveznosti (zlasti cenovnega nadzora) z vidika njihove sorazmernosti. Agencija bo pozorno spremljala tovrstne trende tudi v bodoče oz. v okviru prihodnje tržne analize.

Agencija se pri sprejemanju ukrepov odloča tako, da operaterju s pomembno tržno močjo naloži tiste obveznosti, ki so potrebne za doseg ciljev iz 120. člena ZEKom. Pri tem gre predvsem za pospeševanje učinkovite konkurence pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij, elektronskih komunikacijskih storitev in povezanih zmogljivosti ter storitev in skrb za interese državljanov EU. Prav tako želi agencija s sprejetimi ukrepi prispevati k razvoju notranjega trga. Agencija mora pri izbiri obveznosti, ki jih bo naložila

operaterju s pomembno tržno močjo, ravnati v skladu z načelom sorazmernosti kot to določa drugi odstavek 22. člena ZEKom. To pomeni, da lahko agencija naloži operaterju s pomembno tržno močjo zgolj tiste obveznosti, ki so nujno potrebne za doseg ciljev. Pri tem morajo biti koristi, ki so posledica delovanja agencije, v sorazmerju z dolžnostmi oz. obveznostmi, ki so naložene operaterju s pomembno tržno močjo.

Agencija je na podlagi opravljene analize ocenila, da je potrebno družbi Mobitel naložiti obveznosti iz 24., 26. in 27. člena ZEKom in so podrobneje opredeljene v nadaljevanju. Pri teh obveznostih gre za komplementarne in ne alternativne obveznosti, saj je le z naložitvijo vseh obveznosti hkrati mogoče preprečiti ugotovljene dejanske in potencialne motnje na upoštevem trgu.

1. Obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe

Agencija lahko na podlagi 26. člena ZEKom naloži operaterju s pomembno tržno močjo obveznost, da ugotovi vsem razumnim zahtevam za operaterski dostop do in uporabo določenih omrežnih elementov in povezanih zmogljivosti. Pri tem agencija lahko naloži tudi dodatne pogoje, da se zagotovi poštenost, razumnost in pravočasnost izpolnitve obveznosti.

Tako ravna agencija zlasti, kadar oceni, da bi zavrnitev operaterskega dostopa ali nerazumni pogoji, ki bi imeli podoben učinek, ovirali vzpostavitev zadostne konkurenčnosti trga na maloprodajnem nivoju, ali da ne bi bili v interesu končnih uporabnikov. Z naložitvijo navedene obveznosti se želi preprečiti dejanja, ki preprečujejo konkurenco in niso cenovne narave.

Visok tržni delež družbe Mobitel na upoštevem trgu ji omogoča, da sprejema odločitve povsem neodvisno od ravnanj ostalih udeležencev na trgu. Družba Mobitel je v položaju, da prepreči oz. omeji operaterski dostop. To lahko stori tudi s postavitvijo pogojev, ki niso cenovne narave, kot npr. zavlračevanje postopka pridobitve operaterskega dostopa, postavljanje nekonkurenčnih pogojev in podobno.

Iz navedenih razlogov je agencija družbi Mobitel v skladu s 1. točko drugega odstavka 26. člena ZEKom naložila obveznost, da ugotovi vsem razumnim zahtevam za dostop do svojega javnega mobilnega telefonskega omrežja. Tako se vzpodbuja vstop operaterjev (tako operaterjev z mobilnim virtualnim omrežjem ter drugih ponudnikov storitev, ki želijo ponujati mobilne telefonske storitve pod svojo blagovno znamko) na maloprodajnem trgu in s tem konkurenco in posledično kakovostnejše storitve za končne uporabnike. Družba Mobitel je dolžna v skladu s 5. točko drugega odstavka 26. člena ZEKom zagotoviti odprt dostop do tehničnih vmesnikov, protokolov ali drugih pomembnih tehnologij, saj je to nujno potrebno za zagotavljanje dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanje klicev iz tega omrežja.

Družba Mobitel se mora v dobri veri pogajati z vsemi operaterji, ki zahtevajo dostop do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanje klicev iz tega omrežja. Agencija meni, da je ta obveznost, ki ima podlago v 2. točki drugega odstavka 26. člena ZEKom, potrebno in učinkovito sredstvo za doseganje kasnejših sporazumov o dostopu do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanje klicev iz tega omrežja.

Družba Mobitel ne sme zavrniti že odobrenega dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanje klicev iz tega omrežja. Agencija to obveznost nalaga na podlagi 3.

toče drugega odstavka 26. člena ZEKom. Agencija meni, da je ta obveznost nujna, ker bi zavrnitev že odobrenega dostopa dejansko pomenila onemogočanje dostopa do javnih mobilnih telefonskih omrežij. To pa bi operaterju poslabšalo položaj na maloprodajnem trgu, kar pa ne bi bilo v interesu končnih uporabnikov.

Družba Mobitel mora zagotoviti storitev posredovanja klicev iz svojega omrežja na grosistični osnovi zaradi preprodaje teh storitev na maloprodajnem trgu. Agencija to obveznost nalaga na podlagi 4. točke drugega odstavka 26. člena ZEKom. Agencija meni, da je ta obveznost nujna, saj je potrebno operaterjem, ki želijo nuditi storitve na maloprodajnem trgu zagotoviti potrebno grosistično storitev posredovanja klicev iz javnega mobilnega telefonskega omrežja družbe Mobitel.

Agencija je pri presoji, ali naj naloži obveznost dopustitve dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja družbe Mobitel in posredovanja klicev iz tega omrežja upoštevala dejavnike iz tretjega odstavka 26. člena ZEKom. Agencija ugotavlja, da je naložena obveznost družbi Mobitel sorazmerna glede na koristi pri vzpostavljanju učinkovite konkurence na trgu elektronskih komunikacij in da naložene obveznosti ne zahtevajo večjih dodatnih naložb v infrastrukturo družbe Mobitel, saj ta dejansko že nudi storitev nacionalnega gostovanja najmanjšemu operaterju družbi WWI in gre v primeru povezave z mobilnimi virtualnimi operaterji za funkcionalno enako rešitev. Agencija tudi ugotavlja, da se zaradi visoke penetracije končnih uporabnikov obseg poslovanja v javnem mobilnem telefonskem omrežju družbe Mobitel ne bo bistveno povečal, s tem pa tudi družba Mobitel ne bo potrebovala dodatnih kapacitet za ponujanje dostopa do svojega javnega mobilnega telefonskega omrežja.

Agencija zaključuje, da so naložene obveznosti nujne, da se zagotovi učinkovita konkurenca na trgu in poveča izbira končnim uporabnikom. Predvsem bi lahko operaterji z mobilnim virtualnim omrežjem, ki bi imeli dostop do frekvenčnega spektra, v javnem mobilnem telefonskem omrežju ponudili mobilne telefonske storitve v sklopu ostalih elektronsko komunikacijskih storitev, kar je tudi praksa v drugih državah članicah EU. S tem bi se povečala izbira za končne uporabnike in konkurenčnost na celotnem področju elektronskih komunikacij.

Agencija je zaradi vsega navedenega družbi Mobitel naložila obveznost dopustitve dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanje klicev iz tega omrežja, kot to izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

2. Obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja

Agencija lahko na podlagi 24. člena ZEKom naloži operaterju s pomembno tržno močjo obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja v zvezi z operaterskim dostopom.

Z naložitvijo obveznosti se zlasti zagotovi, da operater s pomembno tržno močjo uporablja enakovredne pogoje operaterskega dostopa v enakovrednih okoliščinah za druge operaterje, ki zagotavljajo enakovredne storitve, ter zagotavlja drugim operaterjem enako kakovostne storitve in informacije v zvezi z operaterskim dostopom pod enakimi pogoji kot za svoje storitve ali storitve svojih hčerinskih podjetij ali partnerskih podjetij.

Družba Mobitel ne sme diskriminirati različnih operaterjev in mora za zagotovitev konkurenčnosti postaviti enake pogoje za vse operaterje. Diskriminatorno obnašanje tako

velikega operaterja bi postavilo posameznega operaterja v privilegiran položaj naproti ostalim.

Sama naložitev obveznosti dopustitve dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja in posredovanje klicev iz tega omrežja ni dovolj za preprečevanje obstoječih in potencialnih motenj na trgu. Družba Mobitel svojo pomembno tržno moč lahko uveljavlja tudi na druge načine. Družba Mobitel ima ekonomski interes za določena ravnanja kot so: postavitve previsokih cen operaterskega dostopa, postavitve prenizke razlike med grosistično ceno dostopa in posredovanja klicev in maloprodajno ceno, zagotovitev storitev v slabši kvaliteti, preprečitev dostopa do določenih nujnih informacij v zvezi z operaterskim dostopom, določitev neprimernih pogodbenih pogojev. Vse to so ovire za vstop na trg. Informacije in storitve, ki jih operater družba Mobitel zagotavlja drugim operaterjem, morajo biti podane pod enakimi pogoji v enakovrednih okoliščinah, kot jih družba Mobitel zagotavlja sebi ali partnerskim podjetjem.

Zaradi navedenega je agencija družbi Mobitel naložila obveznost enakega obravnavanja, v okviru katere mora v skladu s prvim odstavkom 24. člena ZEKom zagotoviti enakovredne pogoje v enakovrednih okoliščinah za vse operaterje, ki zagotavljajo enakovredne storitve in mora drugim operaterjem zagotavljati storitve in informacije v zvezi z operaterskim dostopom pod enakimi pogoji in z enako kvaliteto kot za svoje storitve ali storitve partnerskih podjetij.

Agencija ocenjuje, da je obveznost enakega obravnavanja dopolnilni instrument regulacije trga k obveznosti dopustitve operaterskega dostopa.

Agencija ugotavlja, da bi družba Mobitel lahko imela interes, da v primeru, ko zaradi nadzora cen ne bi mogla preprečevati konkurenco, oblikuje necenovne parametre, ki preprečujejo konkurenco. Diskriminatorno obnašanje operaterja s pomembno tržno močjo bi postavilo posameznega operaterja v privilegiran položaj naproti ostalim operaterjem. Iz navedenega razloga je naložitev obveznosti enakega obravnavanja nujno potrebna.

Obveznost, ki jo agencija nalaga, je sorazmerna, saj omogoča in pospešuje vstop novih operaterjev na trg komunikacijskih storitev z namenom ponujanja maloprodajnih storitev končnim uporabnikom. Drugi operaterji bodo le tako lahko prepričani, da bodo deležni enakega obravnavanja, pridobivali enake informacije kot njihovi konkurenti ali povezane družbe Mobitel. Interes končnih uporabnikov je, da na trgu deluje več operaterjev in da ponujajo čim širšo paleto produktov in storitev za primerno ceno. Obveznost je sorazmerna tudi iz razloga, ker je možnost dostopa do javnega mobilnih telefonskega omrežja družbe Mobitel in posredovanje klicev iz tega omrežja (v obliki zakupa minut) do sedaj uporabila zgolj družba Debitel.

Agencija je zaradi vsega navedenega odločila tako, kot izhaja iz 3. točke izreka te odločbe.

3. Obveznost cenovnega nadzora

Agencija lahko na podlagi 27. člena ZEKom operaterju s pomembno tržno močjo naloži obveznosti v zvezi s pokrivanjem stroškov in nadzorom cen, vključno z obveznostmi glede stroškovne naravnosti cen in obveznostmi glede sistemov stroškovnega računovodstva, v povezavi z zagotavljanjem operaterskega dostopa.

Agencija se za naložitev tovrstnih obveznosti odloči v primerih, ko oceni, da bi operater s pomembno tržno močjo zaradi pomanjkanja učinkovite konkurence utegnil obdržati ali previsoke cene ali prenizko razliko med maloprodajnimi in grosističnimi cenami v škodo končnih uporabnikov.

Cene dostopa do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanja klicev so previsoke, če lahko operater doseže nerazumno visoke dobičke, brez bojazni po izgubi tržnega deleža. To se lahko zgodi, če so ovire za vstop na trg zelo visoke (predvsem spektralne in licenčne omejitve) in če ima operater na trgu monopol oziroma prevladujoč tržni položaj. Že možnost vstopa konkurence lahko prepreči prekomerno zaračunavanje cen.

Visoke vstopne ovire onemogočajo razvoj konkurence v prihodnje. Družba Mobitel ima lahko zaradi odsotnosti učinkovite konkurence ekonomski interes za določena ravnanja, kot je potencialno postavljanje prekomernih cen v škodo uporabnikov, ob odsotnosti regulacije pa obstaja možnost uresničevanja tega interesa.

Operater, ki izkorišča svojo tržno moč, lahko tudi postavi prenizko razliko med grosistično ceno dostopa in posredovanja klicev in maloprodajno ceno, kar onemogoča konkurenco. Primer takega obnašanja je, kadar operater postavi maloprodajne cene nižje od grosističnih cen ali postavi maloprodajne cene na takšen nivo, da je razlika med grosističnimi in maloprodajnimi cenami premajhna, da bi omogočala alternativnemu operaterju kot uporabniku storitev dostopa, razumen donos na maloprodajnem trgu.

Z namenom preprečitve previsokih cen dostopa in posredovanja klicev ali prenizke razlike med grosističnimi cenami dostopa in maloprodajnimi cenami mora družba Mobitel oblikovati razumne cene.

Razumna cena je tista grosistična cena storitev dostopa in posredovanja klicev, ki zagotavlja takšno razliko med to grosistično ceno in maloprodajno ceno, da potencialnemu novemu vstopniku na maloprodajni trg, kot uporabniku storitev dostopa in posredovanja klicev na grosističnem trgu, omogoča razumen donos na takšnem maloprodajnem trgu. Pri oblikovanju razumne cene storitev dostopa in posredovanja klicev se mora upoštevati povprečna višina grosističnih cen dostopa in posredovanja klicev v EU in v primerljivih posameznih državah članicah EU, z upoštevanjem stroškov storitev dostopa.

V skladu s 4. točko izreka te odločbe mora družba Mobitel do 15.9.2005 agenciji predložiti utemeljitev razumnosti cen in podrobno kalkulacijo cen, na osnovi katere bo utemeljevala ustreznost razlike med maloprodajnimi in grosistično t.i. razumno ceno dostopa in posredovanja klicev. Podrobna kalkulacija cen vključuje tudi podroben opis uporabljene metode kalkulacije.

Utemeljitev razumnosti cen mora vsebovati primerjave grosističnih z maloprodajnimi cenami, utemeljitev razlike med obema cenama, kakor tudi primerjave in utemeljitve glede na grosistične cene dostopa in posredovanja klicev v primerljivih posameznih državah članicah EU, ob upoštevanju stroškov storitev dostopa.

Agencija bo proučila navedene utemeljitve družbe Mobitel glede razumnosti cen in ocenjevala razumnost teh cen na osnovi:

- primerjave grosističnih z maloprodajnimi cenami,
- primerjave s cenami operatorskega dostopa v drugih državah članicah EU kot tudi s povprečjem teh cen (benchmark analiza) in
- potenciala za vstop alternativnih operaterjev kot uporabnikov storitev operatorskega dostopa na maloprodajni trg javnih mobilnih telefonskih storitev.

Le tako bo agencija lahko nadzorovala oblikovanje grosističnih cen na upoštevem trgu.

Obveznost oblikovanja razumne cene je nujna in sorazmerna. Obveznost je nujna zaradi preprečitve oblikovanja previsokih cen dostopa in posredovanja klicev na upoštevem trgu ali premajhne razlike med grosističnimi in maloprodajnimi cenami na upoštevem trgu, ki bi onemogočale vstop alternativnih operaterjev na vertikalno integrirane trge. Obveznost je sorazmerna, saj ne nalaga sistemskih sprememb, temveč zgolj utemeljitve razumnosti grosističnih cen operatorskega dostopa do javnega mobilnega telefonskega omrežja družbe Mobitel na podlagi navedenih meril in izračunov.

Zaradi vsega navedenega, je agencija odločila tako, kot izhaja iz 4. točke izreka te odločbe.

V skladu s 117. členom ZEKom izdaja direktor agencije splošne akte ter odloča o posamičnih zadevah iz pristojnosti agencije.

V skladu s 118. členom ZEKom so odločbe agencije v upravnem postopku dokončne, zato zoper to odločbo ni pritožbe.

Ker pri vodenju upravnega postopka niso nastali stroški, je agencija odločila kot izhaja iz 5. točke izreka te odločbe.

Pravni pouk:

Zoper to odločbo je v skladu s 119. členom ZEKom mogoče sprožiti upravni spor v roku 30 dni od njene vročitve. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vložijo pri Upravnem sodišču Republike Slovenije v Ljubljani. O sporu odloča Upravno sodišče Republike Slovenije na sedežu v Ljubljani. Tožbo se lahko pošlje priporočeno po pošti ali da ustno na zapisnik pri sodišču. Tožba se vložijo v treh izvodih, priložiti pa je treba to odločbo v izvorniku ali overjenem prepisu.

Ta odločba je na podlagi 22. člena Zakona o upravnih taksah (Uradni list RS, št. 40/04) takse prosta.

Postopek vodil:
mag. Danijel Ramšak

Odgovorna oseba:
Tomaž Simonič
v.d. direktorja